

Онищук Анжела Сергіївна

кандидат педагогічних наук

старший викладач кафедри перекладу

Хмельницький національний університет, м.Хмельницький, Україна

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Статтю присвячено вивченню проблеми підвищення якості професійної підготовки майбутніх перекладачів шляхом моделей інтерактивного навчання, визначено сутність інтерактивного навчання, охарактеризовано організацію та основні методи роботи за умов активних пасивних та інтерактивних форм навчання. Особливість інтерактивного навчання є принципово важливою та необхідною в контексті нашого дослідження й потребує уточнення та доповнення, що пов'язані з розмежуванням спілкування та взаємодії в сенсі їх співвідношення в якості цілей і засобів навчання.

Ключові слова: інтерактивне навчання, професійна підготовка, перекладачі, моделі навчання, інтерактивні технології.

Вступ. Зростаючі потреби суспільства у висококваліфікованих, інтелектуально розвинених, конкурентоздатних перекладачах-професіоналах висувають нові вимоги до вдосконалення фахової підготовки студентів цього профілю. Оптимізація професійного становлення майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки зумовлює використання інноваційних педагогічних технологій, зокрема тих, які базуються на таких пріоритетах, як процесуальність, полілогічність і діалогічність міжособистісної взаємодії, активізація мисленнєвої діяльності, створення умов для саморозвитку студентів для їхньої подальшої самореалізації в професійній діяльності. Адже освіта є такою галуззю соціальної сфери, де стійкий розвиток інноваційної діяльності має розглядатися як процес відтворення людського капіталу на розширеній та інноваційній основі. Такими педагогічними інноваціями є інтерактивні технології [13]. Відтак актуалізується здійснення дефінітивно-термінологічного аналізу основних складових такого поняття, як «інноваційні педагогічні технології», щоб встановити сутність і специфіку інтерактивних технологій.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Аналіз наукових публікацій з проблеми інтерактивного навчання майбутніх фахівців дає змогу зазначити, що використання інтеракцій у навчально-виховному процесі вищої школи привертає увагу багатьох дослідників, котрі розглядають інтерактивне навчання як інноваційне педагогічне явище [10], як інструмент освоєння нового досвіду [11]. Проблема використання інтерактивних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців досліджувалась у контексті аналізу інтерактивності в навчальному процесі [2]; обґрунтування доцільності та ефективності використання інтерактивних технологій в курсах навчальних дисциплін у вищій школі [3; 4]; вивчення психологічних основ використання інтерактивних методів у процесі підготовки фахівців з вищою освітою [6]; обґрунтування інтерактивних методик та специфіки їх застосування у вищій школі [8], висвітлення досвіду впровадження інтерактивних технологій [9].

Результатом узагальнення наукових пошуків дослідників стали «Енциклопедія інтерактивного навчання» [17], інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти [16], тлумачення основних понять і методів інтерактивного навчання [20] та ін. Отже, аналіз наукових джерел доводить, що проблемі застосування інтерактивних технологій у ВНЗ приділено достатньо уваги в наукових працях. Однак досі не досліджено окремі аспекти підготовки майбутніх перекладачів засобами інтерактивних технологій.

Мета статті – окреслити поняття інтерактивного навчання, виявити особливості професійної підготовки

© Онищук А.С.

майбутніх перекладачів. Відповідно до мети дослідження сформульовано наступні **завдання**: 1. Обґрунтувати та визначити оптимальну модель навчання. 2. Визначити суть інтерактивного навчання. 3. Охарактеризувати організацію інтерактивного навчання.

Виклад основного матеріалу. У процесі професійної підготовки майбутніх фахівців викладачами використовуються різні моделі інноваційних технологій навчання студентів. Учені розрізняють моделі пасивного, активного та інтерактивного навчання залежно від участі студентів у навчально-пізнавальній діяльності. За умов використання моделі пасивного навчання студент виконує роль об'єкта, який повинен засвоїти й відтворити матеріал, наданий йому викладачем, текстом підручника чи іншим джерелом знань. Наприклад, під час академічної лекції-монологу, пояснення викладачем нового матеріалу, використання демонстраційних методів студенти здебільшого виконують роль слухача й спостерігача, а відтак – лише ретранслятора засвоєного матеріалу. Цій моделі навчання відповідає схема, наведена на:

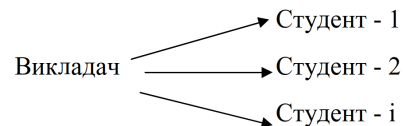

Рисунок 1 – Схема моделі пасивного навчання

За умов використання викладачем моделі активного навчання передбачається застосування методів, що стимулюють пізнавальну активність і самостійність студентів. Студент як суб'єкт навчання часто виконує творчі завдання, вступає в діалог з викладачем тощо. Основні методи роботи за умов активних форм навчання: самостійна робота, проблемні та творчі завдання, запитання від студента до викладача й навпаки. Схематично означену модель навчання зображено на рис. 2.

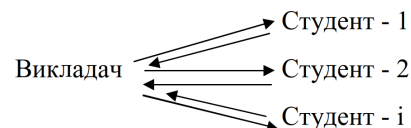

Рисунок 2 – Схема моделі активного навчання

Дослідженню питання активної позиції особистості в процесі навчання присвячено роботи багатьох науковців: педагогів (В. Беспалько, М. Кларін, І. Мельничук, Л. Пироженко, О. Пометун, І. Якиманська та ін.); філософів (А. Зязюн, В. Кремень, С. Подмазин та ін.); психологів (І. Бех, Д. Ельконін, П. Гальперін та ін.).

Модель інтерактивного навчання набуває широкого застосування у вищій школі й розглядається науковцями як одна з сучасних і продуктивних інноваційних педагогічних технологій. Основу поняття «інтерактивне навчання» складає термін «інтерактивний» – здатний до взаємодії, діалогу.

Термін «інтерактив» (з англ. interact, де «inter» – взаємний і «act» – діяти) вживається в розумінні здатності до взаємодії. Сутність цієї інноваційної технології полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників. Вважається, що «розвитковий навчальний процес у контексті діалогу – це активна взаємодія та спілкування його учасників, тобто інтеракція» [12, с.15].

Інтерактивні технології навчання в підготовці фахівців різного профілю привертати увагу багатьох науковців. Так, О. Пометун зазначає, що з 1975 року, завдяки німецькому досліднику Г. Фріцу, почав використовуватися термін «інтерактивна педагогіка», який за головну мету інтерактивного процесу визначив зміну й поліпшення моделей поведінки його учасників [17]. Інтерес до технологій інтерактивного навчання зумовлений тим, що «інтерактивні підходи сьогодні є найбільш ефективними, бо ставлять того, хто шукає знань, в активну позицію їх самостійного освоєння... і шукача істини» [16, с.225]. Сучасні дослідники часто звертаються до проектування інтерактивних інновацій освітнього процесу та використання інтеракції у процесі підготовки майбутніх фахівців з метою активізації навчання тощо.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [17; 18]. Ця модель навчання схематично подана на рис. 3.

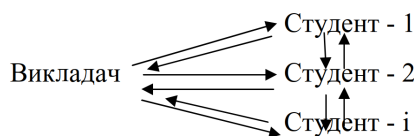

Рисунок 3 – Схема моделі інтерактивного навчання

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес професійної підготовки майбутніх перекладачів організовується на основі постійної, активної взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці), де студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Інтерактивне навчання ефективно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії в студентському колективі [17]. Навчання спрямовується не тільки й не стільки на засвоєння готових науково-практичних знань, а на можливість продукування нових знань, розвиток креативності, гнучкості мислення, моделювання нових способів діяльності, що особливо важливо в професійній діяльності майбутніх перекладачів.

Інтерактивні технології передбачають організацію кооперативного навчання, коли індивідуальні завдання переростають у групові, а кожний студент вносить унікальний внесок у спільні зусилля групи, зусилля кожного члена групи потрібні та незамінні для успіху всієї групи. Застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі ВНЗ для підготовки майбутніх перекладачів передбачає уникнення стереотипності мислення, розвиток основ нестандартного мислення студентів, уяви, навичок комунікативного спілкування, інтелектуальної, емоційної, мотиваційної та інших сфер.

Існуюча система професійної підготовки майбутніх фахівців з перекладу у ВНЗ, яка здебільшого ґрунтується на традиційному навчанні, здатна дати майбутньому фахівцю досить глибокі теоретичні спеціальні знання. Проте трансформувати професійні знання в практичні навички й уміння, первинну культуру професійної діяльності, сприяти розвитку не тільки теоретичного, а й практичного мислення, набути досвіду міжособистісної та групової взаємодії, індивідуального прийняття рішення можливо за умови застосування інтерактивних технологій.

Інтерактивні технології навчання відносяться до педагогічних технологій, побудованих на основі гуманізації й демократизації педагогічних відносин, активізації діяльності студентів та ефективності організації й управління процесом навчання. Проблема інтерактивного навчання активно вивчається в теоретичному та методологічному аспектах. За визначенням педагогічного енциклопедичного словника Б. Бім-Бада інтерактивне навчання побудоване на взаємодії того, хто навчається, з навчальним середовищем, яке є сферою досвіду, що засвоюється [15, с.107]. У дослідженні А. Адамової інтерактивність розглядається як безпосередній діалог, а інтерактивне навчання як таке, що базується на спілкуванні. Форми навчання при цьому видозмінюються з трансляційних (передавальних) на діалогові, тобто засновані на взаєморозумінні та взаємодії [1, с.9].

Нам імпонує розуміння інтерактивного навчання як спеціальної форми організації пізнавальної діяльності, функціональне призначення якої – створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність [14, с.8–9].

Інтерактивне навчання передбачає організацію навчально-пізнавальної діяльності студентів засобами інтерактивних технологій. У трактуванні поняття «інтерактивні технології» різними авторами помітні певні розбіжності. Наприклад, О. Пометун та Л. Пироженко розглядають інтерактивні технології як окрему групу технологій і протиставляють їх активним технологіям завдяки принципу багатосторонньої комунікації [18, с.8]. Білоруські науковці В. Симоненко й Н. Фомін відносять інтерактивні технології до складу активних разом із технологіями проблемного навчання й навчального співробітництва, ігровими та комп'ютерними технологіями [19, с.83].

Організація інтерактивного навчання майбутніх фахівців у вищій школі здійснюється засобами інтерактивних технологій. Поняття «засоби навчання» (з англ. educational media, media of education) застосовується для характеристики будь-яких засобів, що використовуються для передачі інформації в процесі підготовки майбутніх фахівців. Серед синонімів поняття «засоби навчання» виокремлюють дидактичні засоби (education facilities), засоби викладання (instructional media), навчальна техніка (educational technology), які використовуються залежно від контексту педагогічної ситуації. Засоби навчання формують матеріальну, методичну та інформаційну складові навчального середовища, впливають на діяльність суб'єктів навчання та організацію дидактичного процесу, створюють умови для забезпечення можливості досягнення конкретних, заздалегідь сформульованих, цілей навчання. Засобам навчання завжди притаманні різноманітність форм реалізації та методик їх використання [7, с.313]. Тому, інтерактивні методи, які використовуються у навчально-виховному процесі вищої школи, є основними засобами інтерактивних технологій навчання майбутніх фахівців [13].

Більшість дослідників розглядають використання інтерактивних методів як спосіб цілеспрямованої посиленої міжсуб'єктної взаємодії педагога й студентів із створення оптимальних умов їхнього розвитку під час

перебування у режимі діалогу, спільної дії [10, с.18; 17, с.13]. І. Мельничук тлумачить сутність інтерактивних методів як способи створення на заняттях культурно-інформаційного й предметно-розвивального середовища; взаємодію суб'єктів навчального процесу на основі гуманної педагогічної позиції, особистісно-орієнтованого підходу та ціннісного ставлення до особистості студента, що вимагає від викладача володіння основами й методикою технології інтерактивного навчання [14, с.150].

Висновок. Застосування індивідуальних, парних, групових та колективних інтеракцій надає можливість підготувати майбутнього перекладача до різних форм перекладацької діяльності, відчутти різницю й опанувати особливості спілкування в парі, великих і малих групах. Імплементация інтерактивних технологій в процесі під-

готовки майбутніх перекладачів забезпечує максимальне наближення навчальної діяльності до умов професії та розвиток дослідницьких якостей майбутнього фахівця, механізмів аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, критичного та творчого мислення. Використання інтерактивних технологій у професійній підготовці майбутніх перекладачів надає можливість вирішити комунікативно-пізнавальні завдання засобами іншомовного спілкування. Таким чином, інтерактивні методи навчання іноземних мов сприятимуть вирішенню проблем комунікативного, пізнавального та виховного характеру: розвиватимуть уміння й навички спілкування, встановлювати емоційний контакт із співрозмовниками, навчатимуть студентів працювати в команді, зважати на думки та висловлювання інших тощо.

Список використаної літератури

1. Адамова, А.М. Інтерактивні форми роботи на уроках української мови та літератури / А.М.Адамова // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2007. – № 33 (145). – С.8–10.
2. Ампілогова, Л. Інтерактивність в навчальному процесі / Лариса Ампілогова // Завуч. – 2004. – № 30. – С. 1–3.
3. Артемова, Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: інтерактивні технології в курсах навчальних дисциплін: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л.В.Артемова. – К.: Кондор, 2008. – 272 с.
4. Гіря, К.С. Впровадження інтерактивних форм навчання у вищому навчальному закладі / К.С.Гіря // Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Ялта, 20–22 вересня 2007 р.). – Ялта : РВВ КГУ, 2007. – Ч. 1. – С.36–40.
5. Гузеев, В.В. Методы и организационные формы обучения / В.В.Гузеев. – М.: Народное образование, 2001. – 128 с.
6. Дуткевич, Т.В. Психологічні основи використання інтерактивних методів навчання у процесі підготовки спеціалістів з вищою освітою / Т.В.Дуткевич // Використання інтерактивних методів та мультимедійних засобів у підготовці педагога : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський: Абетка – Нова, 2003. – С. 26–33.
7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В.Г.Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
8. Інтерактивні методики та специфіка їх застосування у вищій школі: метод. посіб. для студентів та магістрів гуманіт. спеціальностей / за ред. Г.П.П'ятакова. – Тернопіль: Тернопільський держ. пед. ун-т ім. В.Гнатюка, 2002. – 21 с.
9. Інтерактивні технології навчання: теорія, досвід : метод. посіб. / авт.-уклад.: О.Пометун, Л.Пироженко. – К.: А.П.Н., 2002. – 136 с.
10. Кашлев, С.С. Технология интерактивного обучения / С.С.Кашлев. – Мн.: Белорусский вересень, 2005. – 196 с.
11. Кларин, М.В. Интерактивное обучение – инструмент освоения нового опыта / М.В.Кларин // Педагогика. – 2000. – № 7. – С. 12–18.
12. Мельник, В.В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації / В.В.Мельник // Управління школою. – 2006. – № 23 (133). – С. 15–35.
13. Мельничук, І.М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Мельничук Ірина Миколаївна. – Тернопіль, 2011. – 584 с.
14. Мельничук, І.М. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій: монографія / І.М.Мельничук. – Тернопіль : Економічна думка, 2010. – 326 с.
15. Педагогический энциклопедический словарь / гл. ред. Б.М.Бим-Бад. – М. : Большая рос. энцикл., 2002. – 528 с.
16. Підласий, І. П. Практична педагогіка або три технології: інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти / І.П.Підласий. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 616 с.
17. Пометун, О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – К., 2007. – 144 с.
18. Пометун, О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник / О.І.Пометун, Л.В.Пироженко; за ред. О.І.Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. –192 с.
19. Симоненко, В.Д. Современные педагогические технологии: учеб. пособ. / В.Д.Симоненко, Н.В.Фомин. – Брянск : Изд-во БГПУ, 2001. – 395 с.
20. Скрипник, М. Інтерактивне навчання: основні поняття / М. Скрипник // Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання / упоряд. Л. Галіцина. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – С.30–44.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2017 р.

Онищук Анжела

кандидат педагогических наук

старший преподаватель кафедры перевода

Хмельницкий национальный университет, г.Хмельницкий, Украина

ИНТЕРАКТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК ОСНОВА КАЧЕСТВЕННОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ПЕРЕВОДЧИКОВ

В статье изучается проблема повышения качества профессиональной подготовки будущих переводчиков с помощью моделей интерактивного обучения, установлена суть интерактивного обучения, охарактеризованы организация и основные методы работы в условиях активных, пассивных и интерактивных форм обучения. Особенности интерактивного обучения являются принципиально важными и необходимыми в контексте нашего исследования и требуют дальнейшего уточнения и дополнения.

Ключевые слова: интерактивное обучение, профессиональная подготовка, переводчики, модели обучения, интерактивные технологии.

Onyshchuk Anzhela

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D.

Department of Translation

Khmelnysky National University, Khmelnytsky, Ukraine

INTERACTIVE EDUCATION AS A KEY ELEMENT OF QUALIFIED AND PROFESSIONAL TRAINING OF INTERPRETERS

The article investigates the problem of improving the quality of professional training for future translators using interactive educational models, establishes the essence of interactive education, describes the organization and the main methods of working in conditions of active, passive and interactive forms of education. The features of interactive education are fundamentally important and necessary in the context of our research and require further clarification and supplementation. Interactive education – is a special form of the cognitive activity that has specific, predictable goal – to create a comfortable educational environment in which every student would feel success and intellectual ability. This feature of interactive education is crucial and necessary in the context of our study and requires additional clarification related to the separation of communication and interaction in terms of their value.

Key words: interactive education, professional training, interpreters, models of education, interactive technologies.